

zik, intelligenciánk váltógazdaságból él. Semmire sem telik, csak ágyúra, hogy megvédhessük, — nem a nemzetet, hisz nem a miénk a katona, — hanem annak a dinasztának érdekeit, mely hozzánk csak vendégül jár.

Nem telik iparra s ha kezdenék valamit, franciához vagy angolhoz járunk arcpírulva tökéért.

Nem telik kultúrára. A könyvtárnak csak a falát őrizzük, hogy össze ne essék, de új könyvre már nem jut. A katonák palotákban laknak s a tanyái paraszt falatnyi szobába zár ötven gyermeket, hogy betűvetni megtanuljon, mire emberré lesz.

A mult fényes emlékei kopnak és vésznek, újat, monumentálisat alkotni nincs erőnk. Téglát megint csak téglát mindezt. Követ, szilárdat, erőset, századokat állót nem használunk. Módos nép kell ahhoz s nekünk nincs módunk, mert nincs nemzeti vagyonunk. Ne a Justhék szerezzék meg. Felünk magunk közt is az efféle embertől. De szerezzék, akiket a bizalom a magasba tolt, szerezzék meg, ha nem is minél előbb, legalább minél biztosabban.

Kell az erős nemzeti kultúra. Nem kellene nekünk a nemzetiségek. Így, ahogy vannak, semmikép sem. Bennünket meg nem értenek, nyelvünket nem basználják, véreinket kerülik s rossz hirbe hozzák. A lány nemzetiségi politika helyett a másik kell: a tisztességes, de eredményes. A nyelvüket nem kívánjuk, de

a mi állami nyelvünket a fülükbe zengjük s a szívüket magunknak megnyitjuk.

Kell az önálló hadsereg. Vagy általános béke, vagy nemzeti hadsereg. 9-es bizottsági reformokban s mi egyben csak lépesőfokot látunk. A célunk a nemzetnek nemzeti hadserege. Ugy hiszünk, hogy jogunk van hozzá. A mi tüzhelyünkért, a mi biztosságunkért, a mi kultúránkért tartjuk. Bakancsát, ruháját, zsinórját, kenyerét, puskáját, ágyúját mi fizetjük. Emberét mi állítjuk. Elvonjuk az ekeszarv meg a gyalúpad mellől s mundaiba bújtatjuk. Nem tehetjük másért, más glóriájáért. A királyért is csak azért, mert a nemzet feje. Régi úri családok fennmaradásáért ennyit nem áldozhatunk.

Kell a szent kereszténység. Nem a nagy urak békeje miatt, hogy tovább tarthasson a henye, munkátlan élet, ha lecsitítja a senyvedő népet egy jobb haza reménye. Nem értük, hanem az egész nemzetért, melynek a vért mérgezi már alkohol és pornográfia. Kell a családok egysége, hűsége, boldogsága miatt, mert nem polgári az a házasság, ami csak polgári. Kell a mi kisded népünknek, melynek nem a masszában, hanem a lelkében van minden ereje, minden maradása tenger idegen közt.

Ez a minimum. De ezt akarunk kell, különben ránk olvassa a XVIII. századbeli bús magyar a keserű mondókáját:

Magyaroknak szerencsét, ki komoran látta,
K... az anyja, aki bánja és a száját tátta.

Szilánkok.

Az Apponyi nyelvrendelete nagy kavardást hozott létre a magyar nemzet ellenségeinek táborában. A rendelet azt akarja, hogy egy már régen hozott törvény végre-valahára végre is hajtsassék. Igaz, hogy kényes téren mozog a rendelet kemény sava, de azért a követelése jogos és nem valássértő, — amint azt az oláh és szerb izgatók szeretnék feltüntetni a nagy világ előtt, — Romában és Moszkvában egyaránt. — A magyar állam derek kultuszminisztere nem sovinizmusból, hanem az állam jól felfogott érdekében akarja a jogosan hozott törvény végrehajtását látni a felsőiskolák és állami intézetek vagy államilag segélyezett tanodák iskolatermében és a vallásitanítás katedráin. — Nem lesz emiatt a vallásitanítás elnyomva, csak tökéletesítve.

A végzett tananyag szigorú szemmel tartása itt a fő és ez nem hogy a hitbuzaóság letörésére, hanem ellenkezőleg annak emelésére szolgál. — Hadd lássa a felettes hatóság, hogy a domnu pop vagy daskál tanítja-e azt, amit tudnia kell az orthodox unit és disunit ifjúságnak is. Mert bizony sok sok hiba esett e téren a multban. — Ezért a nagy műühöngés!

Ne vezettesse magát felre senki se! A mi kultuszminiszterünk itt is még túlon túl liberális magyar állami szempontból.

Bezzeg a külföldön nem így járnak el.

Ott még csak moccanni sem szabad magyarul a szájbán a nyelvnek. — Lám itt van a szomszédában Románia! Járja be valaki a román iskolákat a magyar csángók között — szabad-e ott magyar nyelven tanítani valahol valást? Bizony nem.

Gorzafalván, Klézsén, Tatroszon tenne kísérletet a magyar vallásitanítással a Szentszéknél panaszt emelő oláh főpap, majd tapasztalná a bukaresti kultúra ordreját! Vagy pedig nezzem

csot: a bányához. Jó darab út volt vizen-sáron át. A község kepe igen csinos és élénk lehet rendes körülmények között, most szomorúan festett a nekibúsult időben. Fekvése nagyon szép. Különbözik öszintén szólva nem igen figyeltük ezt. Képzletünket jó előre felesgázták, kiknek már volt szerencsésük látni a bányát, izgatottan várjuk, hogy megérkezzünk, átöltözünk, leszállunk.

Szürke paletókat adtak ránk s egy-egy zöld karimátlan sapkát. Komikus csoport lehetett; széles jökedvvel indultunk a lift felé. Az óráim épen akkor mutatta a 12-öt. Egy nagy épületből megindultak a munkások s hatalmas rajban jöttek velünk szembe.

Olyan természetes valami volt, hogy a jökedv elálljon, a tréfát s nevetést egy kicsit félrefegyünk s borzongó tisztelettel nézzük végig ezt a sápadt, kimerült néma sereget. Engem ez a látvány megbűvölt, mint ahogy megbűvölt néhány perc múlva az ő elemük s hazájuk a bányá.

A liftnél két csoportra oszlottunk. Az első csoport már ott szorongott ismét pajzán jökedvével a hidon; egy-két másodperc, tréfás búcsúzódás — pá! Isten veletek — örökre! — meglehet! Nem, a viszontlátásig. — kérem a kezeire vigyáznai, — ne tessék a karfát fogni... egyszerre eltűntek előlünk, csak az egyenletesen húzódo acélsodrony mutatta, hogy veszély nélkül haladnak. Ráállottunk mi is a hidra, a lift megmozdult, a napvilág hirtelen eltűnt s négy szűk vöröses-barnás izzadó fal közt estünk le-

felé. Csepp felelmet sem éreztem, ennyi ember ártatlan jökedve közt könnyű volna a halál.

Néhány másodperc múlva 60 méterrel a föld alatt egy hosszú sötét folyosón botorkáltunk végig. Ez már a bánya? Nem, ez csak az előcsarnok. Palatrég közt mozgunk; hatalmas gerendákkal feltámasztva a föld mellettünk-fellettünk. A belles változik, a gerendák elmaradnak s a folyosó fala szürke, nagy sötét sávokkal; a két bányaszilámpa fénye visszacsillog minden oldalról; megtapogatjuk: só, barna só. Só közt járunk tehát! S valami szorongó csalódást érezek; hát ilyen szűk, sötét folyosókból állana a bánya? Távrolról derengő fény látszik; már a napvilágon vagyunk — gondoltam, de nem mertem szólani. Egyszerre váratlanul kibukkanunk a folyosó végén a bányába. S a bánya egy szempillantásra megigézett. Ha az ember nagy várakozásokkal van eltelve valami iránt, rendszerint csalódik. Így csalódtam én, mikor a Karszt oldaláról megláttam a tengert; így csalódtam, mikor a San Pietro nagy börtöngöngyét felretoltam s szívszorongva állottam meg az ajtón belül. Valami elképzelhetlent vártam, többet, mint amit kaptam. (Igaz, hogy lassankint bőven kireparálódott minden differencia.)

Ilyenforma csalódás ért most is, mikor a sötét folyosó nyilasában hirtelen megállva tágra nyíltak szemeim; mégis másfajta csalódás: ennyit nem vártam.

Egy fa galérián megindultunk kereken a falak mellett. Alattunk szüdesület mélységben ivlámpáknak erős világossága mellett (ezt néztem napvilágnak) dolgoztak a munkások. Keve-

sen voltak, mert a 8 órai munkaidő (4—12) már kitelt. A bánya falai s bolhives teteje fehér só barna hyperbolikus sávokkal, mintha tarkamárványból lettek volna faragva; az alulról felszűrődő fényben vibráltak, csillogtak az apró kristályok. Meglepő látvány volt, elmaradtam, elbámoltam.

— Sietni — sietni, megyünk a táncterembe! Hová? Furesán hangzott nekem; utánuk iramodtam. Már ereszkedtek lefelé sóba vágott lépcsőkön. A táncteremnél utólertem őket; egy tekintélyes erkély közepén állottunk, a bánya aljától még meglehetősen távol, alulról úgy nézett ki, mint a templom kórusa. Sóba volt vágva, kereken minden sóból; közepén egy ivlámpa szórt szét világát, előtte egy asztal kristályból faragva, a fal mellett sópad, emlékoszlopok, újabb és újabb bálmulni valóik. Úgy hallottam, nevezetesebb alkalmakkor tényleg rendeznek ott táncmultságokat. Hiszen hely van ott bőven s egy darab „mulató föld“ odavarázsolva igazán festői lehet s mégis azt hiszem, a hatalmas néma falak nagyot nézhetnek, mikor a felig pörére vetkőzött, agyonmunkált, szikár arcú munkások helyett suhogó toalettek, nevetgélő emberek gyűlnek össze, a csákányok egyhangú kopogása elmarad s felzendül a zenekar vért biszergető nótája.

Mikor a püspök úr ott volt, akkor is levitték a bandát. Most persze nem volt ott püspök, csak in potentia s nem is volt banda.

A táncteremből át lehetett nézni a bányát. Úgy képzeltem, mint egy felséges nagy templomot. Mi állunk a kóruson, az oltár elvesz a

át a határon túl Oroszországba a szerbek patriarchája. Mi történik ott? Talán megengedi a cár, az orthodox archimandrita a lengyel ifjaknak nemzeti nyelven a vallástant Chelm tartományban?

Szó sincs róla. Szibériába viszik a papot, aki ezt merné tenni. Mi nem vagyunk annyira barbárok, mint a vérbeli rumny és muszka miniszterek. Nálunk csak az az óhaj, hogy az intelligencia tudjon magyarul is imádkozni a magyar hazában.

Nem mondunk le, nem csüggedünk!

Hír szerint a koalíciós kormány lemondott. Az, melynél munkásabb, nemzetesebb, bőlesebb és tapintatosabb állt még valamikor a magyar parlament élén. Az, melyik azt a Tisza István által küzdőterre szólított Titánt, mely alkotmányunkat akarta vaskezevel összeroppantani, az abszolutizmust harmadfél évvel ezelőtt dicsőségesen legyőzte. Az, melynek alkotásait, nevét és útját, akárcsak a branyicskai hősök nevét, elismeréssel koszorúzza majd a történelem.

Lemondott.

További munkálkodásának útját állotta az önálló bankért tülekedő zsidó kapitalistákkal egyesült szélsőbal, mely nemzetboldogító szeretetével minden pártokat fölülmul, hogy mindeket megkaparítson magának ez országban, tehát nemcsak a közszellemet, erkölcsöt és pénzt, hanem a boldogtalan magyarnak, annak az eladósodott középosztálynak egyetlen támaszát, reményét, oltalmát, utolsó vagyonát, magát a földbirtokot is, mely a zsidómagyar bankoknak széles e hazában be van már táblázva. És útját állotta másfelől az osztrák kormánynak ezen egyháztunkra és hazánkra, egész megbomlott társadalmunkra olyannyira vésteljes időkben tanúsított érthetetlen magatartása.

Nem vitte keresztül ez a kormány a vá-

lasztójog reformját, nem tudott megállapodásra jutni az önálló bank ügyében s nem adott lét-számemelést a hadseregnek, ennek a mindent megemészítő molochnak, — s itt állunk ismét a legnagyobb válság kitárt ajtóiban, dermesztő bizonytalanság között. Tanácstalanul szemléljük a jelent s aggodalommal gondolunk a jövőendő esélyeire, melynek alkotmányunk és egyházunk szabadsága egyformán áldozatul eshetik s vihariban rémes hajótörést szenvedhetnek nemzeti és keresztény törekvéseink.

Nem bizonyos, kik fogják kezükbe venni a párkák orsóját, a csüggedtegen és kibontatlanul elejtett fonalat. Nem bizonyos, kik fognak a nemzet és a felség akarata közé felemelkedni, liberálisok, demokraták, nemzetiségiek, függetlenek, hatvanhetesek vagy kormánybiztosok, sőt az sem bizonyos, hogy a koronás király elfogadja-e a koalíciós kormány lemondását.

Egy azonban minden körülmények és eshetőségek között bizonyos. Egy magasabb politikai talentum nélkül is előrelátható s ez az: hogy nem fog megszűnni s élni fog az általános titkos választójogért megkezdett ádáz küzdelem, élteti a modern államfejlődés. Élni fog a szociáldemokratizmus. Élni fog a szabadközművéség. Élni fognak az önálló banknak zsidó zsirral és Tisza-olajjal megkent világajnokai.

Első a magyar parlament homlokáról iparkodik létrejönni a keresztény bélyeg, a chrizmás szentkeresztet. Második az emberben, a z e g y e d b e n iparkodik kiölni minden istent, minden természetfölöttit, minden emberes hazaszeretetet. Harmadik az i s k o l á k b a n, a minden felekezetet lekiacsioló államosított iskolákban karhatalommal és rafinériával siet az ártatlan kisdedek szívébe írni, hogy nincs korlátja sem az észnek, sem a testnek. Negyedik át óhajtja játszani tőkéletesen a k ö z é p o s z t á l y t, a magyar nemzet ezeréves gerincoszlopát annak a medvekarjú sötét szörnyetegnek, a zsidóbanknak, mely eddig is

rabláncban vezette, magához fűzte, melyet el kell nyelnie, mert útjában áll.

S mind a négy összesen a katolikus egyházat feyuegeti veszedelemmel. Minden csatározás Róma felé vezet, minden ököl oda mutat. A felhők tornyosulását eddig kiabálta a társadalom, de az a kormány lemondásával mindenfelé egyszerre beállott szélesönd rémesen jelenti, hogy a rettenetes idő már itt is van, a vihar el nem kerülhető, a feltornyosult áradat elé nincs ki álljon s így az egyház érdekeit, jogait, dicső múltját fogja magával sodorni, az egyház terebelyes fáját fogja megtépni.

Ó, magyarnak kacagtatóan tragikus vak-sága, ha megismernéd látogatásod napját! Ha belátnád, hogy talán nemskórák az ökök fogják halotti torodat megülni, kiknek karjában keresed elegeted! Ha belátnád keresztény magyar, hogy azok fognak egykor tégedet kegy-, hivatal- és trónvesztése itélni, kiket most a hatalomra jutni önmagad segítesz!

Mindenik megoldatlan és függő kérdéssel most vagy később, e l ő b b v a g y u t ő b b a 12 millió katolikust számláló nagy közönség elé, az ország szívéhez, a minden percben esedékes választás elé vagyunk utalva: itt fog mi közöttünk, kint a periferiákon, falvaink és vidéki városaink küzdőterén, itt az annyiszor megvesztegetett és elámitott nép között, saját hitsorsosaink és hiveink előtt fog eldőlni a katolicizmus, az egyház sorsa, aszerint, ahogy a függő kérdések dőlnek.

Megállunk vagy elbukunk!

E sors, e győzelem vagy vereség, ez a dicső élet vagy szomorú halál, a jövő, a század küzdelmeinek szerencés kimenetele, a küzdelemre indult társadalmi elemek bekécs elhelyezkedése egyedül és kizárólag n é p ű n k ö n á l l ó s á g á n, ö n t u d a t á n é s h i t h ű s é g é n f o r d u l m e g; ezen az egyház, de a haza sorsa is. S e t u d a t m e g s z a b j a m u n k á n k í r á n y á t: izgatón készlet a tömörülésre, leggyetlenebbül sürgeti a N é p s z ö v e t s é g

messzeségben, falai s minden porcájára művésziesszen kidolgozva. Látogatói Istenben bizó, sor-suknak megnyugvó esendes emberek a bányamunkások. Vezetőnk egy oldaltárna felé mutatott: nézzék kérem, a szent Szűz képe. Nagyon elesodálkoztunk; a sörétegek között egy földér huzódott végig s amint az oldaltárnát vágta, ezt a csodálatos alakot kapta; meglepően hasonlít a Szent Szűzhöz, balkezeiben joggal, jobb kezében a kis Jézussal.

Lementünk a munkásokhoz; cik-cakkos lépcsőkön 60 métert ereszkedtünk. Összesen tehát 120 méternyire az élő világtól. Mert ez az élet itt a bányában olyan panorámaszerű; mindig az jutott eszembe, hogy egy nagy kerek lencse előtt állok, bámulok egy gyönyörű kép óriási perspektíváin; látok mozgó alakokat, embereket, hallok hangokat, de minden olyan kicsi, elvesz bámulatos keretei közt; s én nemskórá elfordítom szememeit a lencsétől, a kép odalész, én maradok a magam prózai világában.

Előttünk fejtettek fel egy oszlop sőt. Körülültük a munkásokat; 12-en voltak, egymás-mellé állottak a kirótt oszlopon, hozzámérték csakányait az oszlop alján csinált rovasokhoz s dolgozni kezdtek. Ritmikusan csattogott csakányuk, ritmikusan hajlott meg derekuk mélyen, szinte hegyes szögben, hallottam erős, zilált, egyre ziláltabb lélegzetüket, mintha hörögtek volna, nem tudom meddig tartott ez, de kinos volt nézmem.

Egy oldaltárnához vezettek. A fal mellé állványt készítve, ott szoktak reggel imára összegyűlni, nem messze a Szűz Mária képtől.

Egy emelvényről — körülbelül a tárna közepén — elénekeltünk egy négyszólamú éneket. 100 méternyiről a magasból s 60 méternyiről az oldalfalakról verődött vissza a hang, mintha 10—20 erős kar énekelte volna egymás után.

Újra megindultunk. Elül két lobogó bányász-lámpácska, utána mi száz és száz gondolattól elfoglalva.

Megnéztem: a zöld sipka mindenkinek fején félre volt csapva; megérezgetett a bánya. Úgy emlékszem, még lefelé mentünk a csilléig, azután lépcsőkön fölfelé 30 métert. Ismét egy sötét alacsony folyosóhoz értünk; fejünk felett vezetett végig a villamos áram drótja; minden öt lépésre piros táblák: a felső áram érintése veszélyes! Ejnye, hiszen itt a fejünk felett egy félarasznóra a biztos halál kíséretet minket lépcsőről-lépcsőre! Ennek fele sem tréfa. Egészen megkönyebbültem, mikor egy deszkabódé falában eltűntek a drótok.

A liftnél megoszlottunk. A vezető ismét figyelmeztetett, hogy az oldalléceket nem szabad fogni. Az ajkai szerencsétlenség így állott elő, egy munkás kihajolt, a fal elsodorta, bezorult a lift és a fal közé olyan erővel, hogy a liftet semmiképen sem lehetett megmozdítani. Alulról pedig jött a bányalég s mind ott puszultak.

Néztem a sikos, nedves falat, pár újjnyira surrantunk tőle fölfelé. Lám itt is pár milliméternyire a halál tőlünk. Hanem hát az Isten keze még közelebb van hozzánk, hiszen Őbenne élünk, mozgunk és vagyunk.

45 másodperc, megtettünk 90 méter útát fölfelé. Bámulatos. Egyszerre hirtelen behunyjuk a szemünket, mintha erősen szembevágtak volna; dehogy, csak a napfény. Ez a mi életünk, nélküle nem lennénk meg s megijedünk tőle. Azt szokták mondani, mikor feljönnek a bányából: most már szabadabban lélegzem! Talán nekem is ezt dukálna mondanom, de nem mondom. Őszintén nem. Kicsit szomorúan néztem vissza a sötét, csöpögős mély üregbe. Vetkeződes, mosakodás, a vendégkönyv aláírása, azt hiszem, ez már ismét sablonos menete a dolgoknak. Egy öklömnyi gyerek áll előmbre hatalmas kefével kezében, kérdőleg sandítva síros cipőmre. Intettem neki s egy pillanat alatt úgy szétmázolta a sarat rajta, hogy rémületes volt nézni.

Ebéd után átlátogattunk a templomba. Csendes, áhitatra hangoló kedves hely; holnap a Kegyelmes úrnak születése napja, természetes, hogy a jó Isten előtt is kommemorációt kell tennünk. Litániát végeztünk; az orgona hangjai becsalogattak néhány embert, imáik, énekünk összekapcsolódtak fölfelé szálltukban.

Jóformán már esteféle vagyunk. A plébános házánál szíves, kedélyes vacsora várt, az állomásnál pedig 13 feljegy per 120 kor. és egy üres fülke. Ez ugyan eredetileg nyolc ember számára készült, de szólás-mondás, hogy akik szeretik egymást, kis helyt megférnek. Az 512-es kazán pedig vígan poroszkált a mi mérhetetlen jókedvünkkel hazafelé.

Scriptsi.

megalakítását, bármily csekély taggal és minden vonalon, hogy szervezeten tántoríthatatlan hithűségre és megvesztegethetetlen jellemre neveljük saját híveinket, a katolikusok táborát.

Sőt több, nekünk keresztény katolikus párt kell kint az életben és fent a parlamentben, mely úgy álljon az ország szívében, mint a kőszál, melyen a pokol kapui sem vehetnek erőt. Mi nem mondunk le soha! Mi nem esügdünk!

—i— s dr.

Őszi bérmaut.

A lassan esőpöngő őszi eső készítgeti a földet a jó mag befogadására.

Ma 27. Eddig a főpásztor is már a harmadik állomásán hintetgeti az üdvösség magvait s erősíti hatalmas szántóföldjét — ma itt, holnap ott.

23-án indult bérmautjára. Már akkor esőpöngő volt az idő, — pedig az örömtől pirosló, duzzadó arcocskákhoz mégiscsak mosolygós nap találna! Sebj, hiszen még csak reggel vagyunk, az első állomás Bolya, ahol is csak délután leszünk, ez az idő pedig igazán széles.

Kíséretében vannak Fejér Gerő dr., pater Pucher, Zombori, a titkár; ezek ügylésznek vele is fognak maradni, mert mindig az órát nézegetik.

Ott állnak tisztas távolban a papnövények is. A püspök ellagya kíséreit, ezekhez meg s derült humorral beszélget velük.

Jön a beszélés: az I. osztályú kocsi a legvégén vannak. Ez veszedelmes hely, az utolsó kocsi szokat kiugrani. Mindenki aggodalmasan néz szét; feltűnik p. Pucher mosolygós arca, egy paraplé nyakát szorongatja, — a mostani esős világban ennek van egyedül reális értéke; megkönyebbülve lélegzenek fel s Pucher után felkapaszkodnak.

Alapos késéssel indul a vonat. Tövisnél hullani kezd az eső, s hull szüntelenül. A nap-tár változó időt mond. Csak most tudtam meg, hogy a változás abban áll, hogy majd erősebben, majd — még erősebben hull az eső.

Mégis — Nagyselyk körül kísütött a nap: ez az első, — 24 én még egyszer volt szerencsénk hozzá.

Nagyselyk az utolsó állomás, innen kicsiny falvak közt kell Bolyába menni.

Ezalatt Bolya izgatottan készül. Délután négy órára várják a püspököt. A hatalmas diadalkapu készen van, még néhány apró igazítás, a falú derek jegyzője épen ezeket végzi; egyszerre megérkezik — a püspök. Szörnyűség, hiszen még dél! Becsapta a publikumot! A püspök jóízűen mosolyog, — sebj, legalább a fogadás kínos izgalmái elmaradtak. Pillanat alatt bejárja a falut a hír: itt a püspök, a templom bejáratánál a tartós eső dacára is ott tolong már mindenki.

Délután négy órakor üdvözlük: Nagyküklőmege nevében báró Apór Sándor szolgabíró; az egyházközség nevében Ferenczy Alajos állami kántortanító; a község nevében Fojéti István jegyző és Holló András lelkész.

Délután istentisztelet. A felhős ég rejtse hamar beesteledett Bolyában. Az eső megkönyörült, kicsit szünetelt, szóval kezdett olyan idő kialakulni, milyent a poéták megénekelték az ősszel kapcsolatban: romantikus, a semmittevének, reflexióknak, poézisnek kedvező.

Persze, a püspöknek nincs ideje poézisre, romantikára.

Az est homályában feneketlen sárban elindul a régi várakra emlékeztető nemesi kuriához, ott még ma nagy munkája lesz. A kuria lakója Ürmösi Maurer Béla érdekes ember, történelmi alak. 48-ban főhadnagy volt. 1869-ben a pápa esalatkozhatatlansága ellen Nápolyban rendezett tünető nemzetközi gyűlésen, mint Erdély küldötte Teleki Sándorral egyetemben részt vett.

Azóta a vén kuruc nem értette meg egyházát; elvesztette lelki békéjét s hiába kereste azt.

Most hónapok óta súlyos beteg. Erdély főpásztorra bekopogtat; a házban meglepetés, — öröm, majd őszinte mély bánat s a feloldozás nyomában egy picike rész Isten országából, melyet Erdély püspöke csodás módon mindenüvé magával visz: a lelki beke.

Megható volt az öreg nonvének a szent áldozás előtt végzett hitvallása és deprecációja, melyet vallásos családjának tagjai jelenlétében a püspök és kísérete előtt erőteljes hangon végzett. Ő maga kívánta, hogy ez az aktus nyilvánosságra kerüljön.

Ez 23-nak eredőnye.

Szept. 24. Bérmaut Bolyában. A templom szorongásig telve, másvallásnak is nagyszámban. (Bolyának van gör. kath. román és szász temploma is.)

Bérmautási nap még alig mult el, hogy az áldott napocska végig ne csirogassa a püspök piros kapucintját. Eece, szokásához híven most is elővergődött, az ég kiderült s versenyt mosolygott a bolyaiak csillogó szemével.

Bérmaut után rögtönzött vizsga az iskolában. A gyermekek arca még abnormis állapotban van a bérmaut alatt látott rengeteg látnivaló miatt; nehezen akar tágra nyílt szemük a betűn megragadni.

— Mondd csak fiaeszkám, — mi végre te remtette Isten az embert?

— Gyermekek — (magában, nem is figyelve oda) — ájnye, de furesza sipka volt ma a püspök bácsi fején!!

Ujra és újra kedves és derült epizódok; a főpásztor egészen felvillanyozta a vizsga, később is jókedvűen emlékezett meg róla.

Délután már indulás, — sőt érkezés Kiskapusra. Addig még van egy kevés idő, ezt két vadházasságban élő sok gyerekes hitvestársnak szenteli.

Békíti őket, nem sikerül; rengeteg a gond s a panasz, azt mind előadják hosszadalmasan; az erőltetett házasságot bontani akarják. (Ennek jegyzőkönyve egy későbbi szentszéki gyűlésnek bőséges anyagot szolgáltat majd.)

Ezzel végeztem is. Mindent, ami érdekese Bolya a püspöklátogatás alkalmával nyújtott, megírtam.

Szept. 24. d. u. Útban Kapus felé. Bolya minden érdekességével elmaradt, — melyek közül imént kifelejtém a „hidegpatak”-ot; nevezetes patak, Bolya főfolyója; nyáron rendszeren kiszárad, ilyenkor csak úgy düzzad az iszaptól, víztől. Mihályfalvan Püspök úr megáll, rövid látogatást Rónai Elemér es. és kir. kamarásnál, kinek neje Beldi Klotild grófnő, a státus világi elnökének leánya.

Steinhauer alesperest a püspök felmentette a kísérettől. Az alesperes Govrik főpát távoztával Erzsébetvároson egyedül működik, 29—30. pedig ott is bérmaut, elő kell készíteni híveit. Dr. Fejér Gerő regens nagy buzgalommal helyettesíti.

Bolyai.

HIREK.

— **Levélhullás.** Egyre ritkulnak a nem rég még sűrű lombok. A nap is veszt márejeiből, oda vannak a verőfényes szép idők. Olyan szomorú, mikor az ősznek száraz galjai egymásra zördülnek, mint valami veszekedő házaspár; vagy mikor a sárgult falevél leválik galyáról, ez pedig lombtalanul nyújtja ég felé karjait, mint a való kedves a távozó jegyese után. De épen a természetnek e néma bucsuzása magasztos, nagy-szerű! A bánat felmagasztal, — az öröm ritkán. A halál, ez az örök rémnek látszó igazság nagyobb epocha, mint a születés.

— **Társulatunk választmányi gyűlése.** Az erdélyi római katolikus irodalmi társulat választmánya szeptember hó 25 én a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tanári tanástermében rendes gyűlést tartott. A gyűlés tulajdonképeni tárgyát a pénztár megvizsgálása képezte, melyet a rovancsolóskor teljesen rendben lévőnek találtak. Körödy Imre pénztáros jelentette, hogy április hó 27-től szeptember hó 24-ig bevétel volt 128543 K., kiadás 106280 K., tehát pénztári maradvány 22268 K. A társulat vagyoni állapota: 1. Készpénz 22268 K.; 2. a gyulafehérvári takarékpénztárban 7001. sz. bk.-ben alaptőke 172420 K., 3. ugyanott a 6438. sz. bk.-ben forgalmi tőke 103983 K.; 4. adólevélben követelés 395777 K.; tehát összes vagyon: 694418 K. A pénztárosnak a pontos és hű kezelésért elismerő köszönetet mondtak. **Sóóthy Gyula** szerkesztő új rendes tagoknak bejelentette: **Szentiványi Róbert** dr. és **Péter Antal** dr. gyulafehérvári teológiai tanárokat, akiket a gyűlés örömmel a társulat rendes tagjainak megválasztott. Eszmecsere folyt a közgyűlés megtartásáról. A jegyzőkönyvet **Tamási Áron**, **Balás Endre** dr. és **Sóóthy Gyula** hitelesítik.

— **Egyházközségi közgyűlés.** A Gyulafehérvári római katolikus egyházközség közgyűlése 1909. évi **október hó 3-án, vasárnap délután 4 órára** a gyulafehérvári város háza tanástermébe tisztelettel egybehívom. A közgyűlés tárgya: az egyháztanács és iskolaszék megválasztása. Mivel pedig ezen újonnan választandó egyháztanács és iskolaszék lesz hivatva egy igen fontos ügyben: az iskolai adózás ügyében határozni, ismétlenül fölkerem tehát ez uton is az egyházközség minden választó képességű bíró katolikus férfi tagját, hogy a közgyűlésen föltétlenül megjelenni sziveskedjék. Tudomásul adom, hogy a hitközségi szervezet értelmében a hitközségben minden katolikus családó, aki önálló házat tart, semmi bélyegző és botránkozható eszekekedettel keresztény katolikus jellegét be nem szennyezte, a hitközségi közgyűlésnek tagja, s mint ilyennek szavazata van az előforduló egyházközségi és iskolai ügyek intézésében. Ezen közgyűlésnek egybehívását a helyi lapokban közlöm és annak rendje szerint vasárnap a templomban a szószékről is kihirdetem. Az 1909. évi szeptember hó 19-én tartott egyháztanács és iskolaszék határozta értelmében: **Zomorai Dániel**, plébános-egyházközségi elnök.

— **Helyreigazítás.** Mult számunkban a teológiai fakultásról írva hibát követtünk el: 1) a bölesészettant a III. év is hallgatja, 2) előadja dr. Vass Albert.

— **A nagyenyedi gyűlés.** A múzeumok és könyvtárak országos szövetségének közgyűlése impozánsan folyt le a Bethlen-kollégium dísztermében. Igaz, hogy a közgyűlésen nem voltak feltűnően sokan. Szép és hatásos volt **Wlassics Gyula** dr., szövetségi elnök megnyitó beszéde. Az Únió eszmei fejlődését és kivételét fejtegetve

rátért Erdélynek a magyarság érdekében teljesített gondviselesszerű küzdelmeire. Mindezek a nagy harcok a magyar nemzeti államért folytak. Mai nap a kultúra mezején tart a küzdelem. Igen talált az a többször hangoztatott megjegyzése, hogy nem nagyhangú frázisokkal, tele-
rokkal való hazafiaskodással érünk itt célt, hanem céltudatos és kitartó munkával. Más nyelvű polgártársainkkal szemben, akik vonakodnak a magyar állameszmébe teljes odaadással beleolvadni, nem szabad a szigorúbb eszközöktől sem tartózkodnunk. Melyen járt Ferenczy Zoltán dr. könyvtárigazgatónak a népkönyvtárak nevelő hatásáról tartott előadása, melyet hatalmas statisztikai apparátussal illusztrált. Annyi bizonyos, — ezt beláttuk, — hogy hasznos és erkölcsös művekből egybeállított, könnyen megközelíthető népkönyvtár többet ér sok száz, tömérdek fáradságot igénylő és néha költséges népszerű, szemléltető és mindenfajta előadással. Az országos szövetségi tagsággal kitüntettek a gyulafehérváriakat is, ezek: Majláth Gusztáv Károly gróf, v. b. t. t., erdélyi püspök úr, Bekke Antal, Novák Ferenc, Kőrödy Péter dr., Csérni Béla dr. és Kárpis János. A főfelügyelőség és tanács vasok kötetlen számol be 1908. évi működéséről. A jelentés szerint 76 tudományos és 653 népies gyűjtemény tartozott az országos tanács hatáskörébe. Az e célra szolgáló állami javadalmából az országos főfelügyelőség hatáskörébe tartozó tudományos közgyűjtemények javadalmából több mint 245 ezer koronát, az országos tanács hatáskörébe tartozó tudományos jelleggel nem bíró gyűjtemények javadalmából több mint 109 ezer koronát, így tehát összesen több mint 354 ezer koronát fordítottak a hazai múzeumi és könyvtári ügyek fejlesztésére. — A sikerült gyűlést bankett követte. Az első felköszöntőt Wlassics dr. mondotta a királyra. Utána még többen szóltak, köztük a leghatásosabban Kemény Árpád báró, alsófehérmegyei főispán. A bankett végeztével 5 óra után a közgyűlésen résztvevők szinte mind külön vonattal kirándultak Gyulafehérvárra.

— **A gyulafehérvári látogatás.** A múzeumok és könyvtárak országos szövetsége Nagenyeden tartott közgyűléssel kapcsolatban egyházmegyéink központját, Gyulafehérvárt is kitüntette látogatásával. Különvonat hozta a tudós vendégeket. Több mint hatvanan érkeztek. Gyulafehérvár ünnepélyesen fogadta. Megérkezéskor a város nevében Novák Ferenc polgármester, az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egylet nevében Kőrödy Péter dr., székesegyh. kanonok, ügyv. alelnök üdvözölte a vendégeket. Az érkezők nevében Szász Károly, min. tanácsos válaszolt. A fogadtatás befejeztével megeredt az eső, s csak úgy zuhogott, míg az elszállásolás sikerült. Este a sétatéri Vigadóban igen látogatott bankettet rendezett a város. Szept. 27-én volt a nevezetes látóvalok megtekintése. Reggel 8 óratól a székesegyházat nézték meg, hol Majláth Ferenc és Fridli Sándor biz. tagok kalauzálása mellett magyarázatot tartott Müller István, kir. tanácsos, restauráló műépítész. 9 órától meglátogatták a Bathány-könyvtárt, amelyet bemutatott Kőrödy Péter dr. és Szentiványi Róbert dr. 10 óratól megtekintették a régészeti egylet római ásatási helyét és szépen rendezett, gazdag múzeumát, ahol Csérni Béla dr. múzeumőr kalauzolta a látogatókat. Sokan a déli gyorsvonattal elutaztak, de néhányan még a délután is vitatkoztak itt a székesegyházban lévő Hunyadi-sirokról.

— **Apró hírek.** Szerdán volt a székesegyházunk védőszentjének ünnepe. Fényes segédlettel volt nagyszemű és prédikáció. E nap szünet

volt egyházmegyéink összes iskoláiban. — **Vásár** nélkül persze nem lehet el ily ünnep; volt szerdán és esütörtökön sok látóvaló a városban, forgott a pénz és sok embernek feje az alkoholtól. Legjobb keletje volt a tordai pecsenyének és a szesznek. — **Nevezetessége** városunknak a sok fellábú koldus, kik különösen vasárnap és vásárnap minden 20 lépésre láthatók. Vonaton érkeznek a vidékről, talán szabadjegygyel. Azt hiszik, hogy nekünk nincs elég koldusunk. — **Oláhgyűlés** s bál volt a múlt héten városunkban; azt hittük, Bukarestben vagyunk; a helybeli sajtót oláh testvéreink teljesen fumigálták. — **Van még egy.** Micsoda? Postaszekrény a várban, a tisztai pavilon falán s így már három helyen lehet a levelet bedobni. Kutyája s levélsekénye van a várnak elég. — **Időjárásunk** egészen tavaszos. Szakad az eső, mennydörög, kisüt a nap s izzadunk s szedjük össze a nátha bacilusait. A szőlőre rossz idő, de a takarmányra hasznos. — **Megjelent** az Oltáregyesületi Lap első száma egyelőre 1350 példányban, változatos tartalommal. — **Vásárnap**, okt. 3-dikán lesz szentségimádás az apácák templomában, a szt. beszédet az igazgató tartja. — **Leleki gyűlés** a korlátlan kezdődik ma este Enyeden és a papnöveldeben. Sok sikert!

— **Templomszentelés Marosillyén.** Folyó hó 23-án délelőtt 1/211 órákor főpásztori felhatalmazás folytán János Ernő hunyadkerületi főesperes a marosillyei renovált ősi templomot fényes segédlettel áldotta meg. A szokásos szertartás elvégzése után Bornenissza Adél báró ömeltóságánál tiszteltet a papság; az esperes szavaiban megköszönvén azon áldásos és határozó működését, melynek révén a mai megáldási ünnepség lehetővé vált, ömeltósága szíves szavakban jelentette ki, hogy csak is köteleltséget teljesített, midőn valamit tehetett Isten házában díszítésére. Délután 5 órákor a főesperes elnöklésével az egyháztanács gyűlés tartott a plébánia nagytermében, hol elnöklő főesperes hálás szavakban emlékezett meg a kegyes jötevők és szíves adakozók áldozatkészségéről és forró köszönetet mondott az egyháztanácsnak ama fáradszatos önfelelő munkásságáért, mely által a régi templomot újjá varázsolta át.

— **A Kath. Népszövetség zászlóbtársa Csikszeredában.** A Kath. Népszövetség szept. hó 26-án Csikszeredában a vármegyeház nagytermében agitacionális gyűlést tartott, amelyre a központból Farkas József, dr. Szmracsányi György országgyűlési képviselő és Huszár Károly titkár jöttek le. A vendégeket a vasuti állomásnál a város nevében dr. Ujfalusi Jenő polgármester üdvözölte. A gyűlést d. e. 10 órákor nyitotta meg dr. Fejér Antal ügyvéd, a Szent Szilveszter-rend lovagja s a jegyzőkönyv vezetésére dr. Kászoni Alajos plébánost, dr. Márton László szolgabíró és Szilávi Ferenc tanárt kérte fel. A megjelentek közt ott láttuk e város és a megye vezető embereit, a felcsiki és alesiki esperesi kerület majdnem valamennyi papját és tanítóját, a város és vidék számos hívő tagját. A megjelentek száma az ezert jóval meghaladta. Az elnöki megnyitót elhangzása után Farkas József képviselő beszélt, aki különösen azt hangsúlyozta, hogy a népszövetség nem áll a pártpolitika szolgálatában. Dr. Szmracsányi György képviselő a központ üdvözlését tolmácsolva kifejté, mily okok tették szükségessé a katolikusoknak egy táborba való tömörítését. Huszár Károly titkár hosszabb beszédben bizonyította, hogy a katolikusokat számbeli túlsúlyuk dacára is minden téren elnyomták. Ezután ismerteti a népszövetség célját s a munkát, a

melyet az egyes szervezetnek kifejténiök kell. Beszélt még Kállay Ubul főispán is, aki hangsúlyozza, hogy a társadalomnak kath. szellemben való átalakítására feltétlenül szükség van s e tekintetben a népszövetségtől sokat lehet várni. Együttal köszönetet mondott a központ képviselőinek, akik fáradságot nem kímélve igyekeztek a népszövetség eszméjét Csikszeregyben is népszerűvé tenni. A gyűlés dr. Szmracsányi György indítványára sűrűnyöleg üdvözölte gróf Zichy Nándort, Rakovszky Istvánt és gróf Majláth G. Károlyt. A gyűlés dr. Fejér Antal zárószavai után véget ért. A közönség a „Pápai himnusz” s a Himnusz eléneklése után oszlott széjjel. Gyűlés után a Vigadóban bankett volt, amelyen sok szép felköszöntő is hangzott el.

— **A fogarasi katolikus népszövetség** f. szeptember hó 26-án Gábor Mihály helyi igazgató elnöklete alatt látogatott gyűlést tartott, melyen a szabadkőművesség káros és nyílt egyházellenes mozgalma ellen az alábbi határozatot hozta: A „Fogarasi Népszövetség” tagjai mélységesen át vannak hatva azon meggyőződéstől, hogy a modern XX. század nagy problémáit is egyedül Krisztus örök igazságainak isteni nyilvánítása mellett lehet megfejteni, hogy a jelenkor gyermeke is csak ez igazságok révén juthat igazi műveltséghez és tökéletes boldogsághoz: éppen ezért a Népszövetség központjában a leghatározottabb tiltakozásuknak adnak kifejezést a szabadkőművesek azon tervei ellen, melyekkel Krisztus egyházának igazságait — már nyíltan — támadni, sértegetni és ez egyház vagyonát — a szekularizáció útján — elrabolni megkísérelték. A népszövetség tagjainak szilárd eltökélésük a közéletben az ilyen egyházellenes elvekkal és mozgalomokkal szemben sikra szállani.

— **A Katolikus Népszövetség új füzeté.** Most jelent meg a katolikus népszövetség füzetének ez idei 7-ik száma. Ez a füzet tartalomában, jóságban felülmúlja az eddigieket. Bevezetésül a szegedi naggyűlés ismertetésével foglalkozik. Jelzi ezután, hogy a csoportvezetők számára szeptember 2-ik feleében tanfolyamokat rendez. Ismerteti a német kath. népszövetséget, majd gazdasági cesléd és munkástörvényeinkről értekezik népszerűen. Ir a szarvasmarhatenyésztésről és tejgazdaságról, jeizi, hogy naptárát a jövő hónapban küldi szét. Végül tanulságos elbeszélést közöl. A füzet 32 oldal terjedelmű és újabb fényes tanubizonyossága a népszövetség nagy jelentőségének.

— **A csikdelnei egyházközség nevében** hálás köszönetet mondok Oberbauer A. utóda úrnak, ki kitüntetése emlékéül a pusztában álló Szent János templomunk számára egy izléses keresztelési kannát lovalroval s egy készlet keresztelési capsulát küldött. Jelzett szerek china ezüstből vannak s árjegyzék szerint értékük ötven korona. Az Úr szent házáról nem feledkezett meg, ki bizonyosan megfizet érte.

— **Hogy választanak Lemhényben.** A „Székely Nép” a következő jellemző sorokat írja a lemhényi székely erkölcsokról. Választásról szól ismét az ének. S ha már választás, hát úgy szép, ha jó bor és barátság járja. Legalább nálunk székelyeknél már így szokás. Végtelen szomorú tünet, hogy a székelyek már jegyzőt, tanítót sem tudnak választani piskos lélekűk, vesztegetés nélkül. Most újból fölbukszik egy szomorú hír. Lemhény felől hozza a szellő, hogy ott is ilyesmi folya a most napirenden levő tanítóválasztással kapcsolatban. Itatás, egy kis pénzmag, jókora ijesztgetés, presszió egymás részéről, eme ezekből áll a napi történet, ezektől hangos most az utca, koremsa és tanácskozó terem. Ha Magyarországon

élni akar, úgy fiai erkölése kell, hogy megváltozzék, kell, hogy megtisztuljon!

— **„Nagyszében és vidéke”** keresztény fogyasztási szövetkezet alakult meg Nagyszébenben szept. 26-án a Hohenlohe Károly Egon herceg plébános diszelnöklete alatt tartott alakuló gyűlésen. Az alakuló gyűlésen 130 tag 350 részvényt írt alá, a részvények aláírása ezentúl még nagyobb mérvben fog történni. Az igazgatótanácsba megválasztottak: Barta József vasúti hlv., Budovszky Lajos könyvkereskedő, Erdy Béla vasúti hlv., Habermann Rezső sörgyáros, Follert Gyula postafelügyelő, Mally Nándor főgim. tanár, Prokupek Sámuel árvaházi igazgató, Dr. Slákovics Gergely ügyvéd, Schuh Ödön tanító, Székely György és Tokay József iparosok. A felügyelő bizottságba megválasztottak: Dr. Bilinszky Lajos képezési igazgató, Bieskey Antal törv. hlv., Kedves István pénzügyigazgató, Pap Lajos áll. főnök, Székely István ny. p. t. felügyelő, Szilágyi Gyula főgimn. tanár.

— **Nagyon praktikus.** Mult számunkban közöltük a kézdí-orbai esperes kerületi koronagyűlést; természetesen a főesperesnek itt is van ügyes gondolata. Ebéd utánra gyűlést tűzött ki: D. u. 3 órakor a hitoktatók a ker. főesperes elnökökkel együtt értekezletre gyűltek össze, melyen a hittan tananyagának beosztását állapították meg praktikusán, a helyi körülményeknek megfelelően. Tanácskoztak a gyermekek szentmise hallgatásáról és gyakori szent áldozásáról; a tankönyvek és imakönyvek beszerzéséről. Végül ker. főesperes indítványára a „Kis Pajtás” c. gyermeklap megrendelése az iskolák számára elhatározott. — Mért nem tanácskoztak egy kis eucharisztikus mozgalomról is?

— **Legyünk óvatosak.** A napokban a szerkesztőség egy új lapot kapott, címe: „Jó Pajtás”, szerkesztik Sebők és Benedek. Gondoltam, hátha már az előhírnöke a szabadtöműves furlangnak. Irtam a „Zászlók”-nak, adjon felvilágosítást. Megjött. Izsóf ezt írja: „Én még nem láttam. Olyan konyhában fő, hol a nagy dolgok iránt eddigkevés érzéket láttam”. Krywald így ír: „Különbözik a „K” két héttel ezelőtt nagy esudatlatunkra már ajánlotta”. Igaz. De elhírtelenkedve s tudomom kívül történt. Ha nem is rossz, de gyanus tehát a „Jó Pajtás”.

— **Köszönet.** Beldi Pál, Háromszékmegye főjegyzője a nagyernyei róm. kath. templomnak 6 drb. diszes gyertyatartót ajándékozott circa 240 K. értékűt. A miért az egyházközösség hálás köszönetet mond. Isten fizesse!

— **Marinka Antal** sáromberki postamester a sáromberki Jézus szt. Szíve templomában saját költségén diszes Lourdesi barlangot állított. A készitési és felállítási munkában nagy szorgalommal és szakértelemmel segített P. Lokodi Gergely szentferencendi atya. A miért a leányegyház hálás köszönetet mond mindkét kegyes jótévőnek. Isten fizesse!

— **Protestánsok felekezeti türelme.** Háromszékmegyében az uzoni kálvinista presbyterium egy róm. kath. úri ember exhumált holttetemét csak azon feltétel mellett engedte a kálvinisták felekezeti temetőjébe az oda temetett felesége mellé eltemetni, ha az áthelyezésnél a római katolikus lelkész nem szenteli be és mindenféle egyházi szertartás mellőzve lesz. Megjegyzendő, hogy ezen presbyteriumnak egy kir. tanácsos, odavál földbírtokos is tagja. — Ilyen az a híres protestáns felekezeti türelme.

— **A Nagyszonyunk I. száma** meglepő új kontósból jelent meg. Még nem ismertem e lapot s már formájá és komoly tartalma után rokonszenves volt. Ugyanazt a missziót teljesíti a felnőtt leányoknál, melyet a Zászlók előre

törő ifjainknál. A II. szám örömmel adja tudomásul, hogy a folyóirat 100 oldalal bővül s ezt a területet a kongregációk életének engedik át. Kétségtelen tehát, hogy a lap értéke emelkedett. Komoly cikkei mellett a Tarlevek, Külföldiek, Múltatató állandó rovatai kitűnő szórakozást nyújtanak. Megjelenik minden hónap elején és tizenötödikén, előfizetési ára — aránylag páratlanul olcsó — egész évre 4 kor. Győr, Kaptalandomb 18.

— **Egyre emelkedő költségvetések.** Alsó-Fehérvármegye törvényhatóságának 1910. évi költségvetési előirányzatát a közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásokról most közli Bánffy Kázmír báró alispán. Ez évi 277782 K. rendes kiadással szemben 287868 K. rendes és 3280 K. rendkívüli, tehát összesen 294148 K. kiadást előirányoznak az 1910. évrre, ami 14366 K. költségemelését mutat. Mindezt természetesen a belügyminiszter pótvajadalmának címén fedezni fogja. Vármegyei pótdadók lesznek: a tisztai nyugdíjalapra 3%, a körjegyzői nyugdíjalapra 1/2%, az abrudbányai laktanya törlesztésére házadó után 3/68%, egyéb adóment után 1/80%, szék-házépítési alapra 1% állami egyenes adó után.

— **Milyen idő lesz októberben?** A Meteor irja: Október bő változási napjai: 6, 7, 12, 13, 14, 18, 22, 26, 27 és 28-ra esnek, melyek közül legerősebb hatásúak a 6, 12, 18 és 26-ikiak. A 6. enyhébb, a 12-iki szeles, hűvös, részben esapadékos; a 18. újra enyhébb, száraz, a 16. hűvös, esapadékos, esetleg hidegjelleggel a hónap végéig megmarad. Október tehát eléggé változatos hónapnak ígérkezik még enyhébb időközökkel, de végén két külső bolygónak, leginkább a Szaturnusznak befolyása folytán a hidegebb jelleg is érvényesülhet.

— **Mikor évül el az adó?** Számos ház- vagy földtulajdonosnak okozott már kellemetlenséget, hogy esetleg jogügylet tárgyává tett ingatlanon 30—40 év előtti időkből keletkezett kincstári tartozások voltak bekebelezve. E terhek töröltetése hosszas irkálás után s mindig az ingatlan tulajdonos költségével járt, holott egy kis vigyázat mellett az ilyen terhektől könnyen és költség nélkül megszabadulhattak volna. Olyan adótörvényünk nincs, mely kimondaná, hogy a teleknyvi bekebelezés a kincstári terhek elvételét kizárja. És éppen abban a téves hitben van sok községi előjáró is, hogy a bekebelezett tartozás el nem évül. Tévednek s azért figyelmeztetjük a közönséget, hogy e tartozás és elvétel öt év alatt, ha annak behejtása nem szorgalmaztatott. Az így megterhelt ingatlan tulajdonosa tehát, ha a behajtásnak öt éven át való nem szorgalmazását igazolni tudja: a tehertől megszabadul, mert azt a kir. adóhivatal vagy pénzügyigazgatóság hivatalból költség nélkül töröli. A bekebelezett adóterhek behajtása iránt pedig az előjárók rendszerint elnézők, azt vélvén, hogy biztosítja azokat a teleknyvi feljegyzés örökre.

— **Templom torony nélkül és torony templom nélkül** — ezen mindkét valóságos furcsaság feltalálható az angliai Kent grófságban. Minek a következő oka van: Néhány év előtt Bexley Heath lakói azt vették észre, hogy templomuk hajója omladozó állapotba jutott s csak a torony volt javítással fenntartható. Kétségkívül a torony újabb építkezés volt, következésképp a templom hajóját lebontották és ujonnan fölépítették, de nem: addigi helyén, a torony mellett, hanem az utcának szembenálló oldalán! Hogy miért történt ez így, arra talán maguk Bexley Heath lakosai sem tudnának autentikus feleletet adni. De az az egy bizonyos, hogy azóta, ha az utca egyik oldalán hívnak a harangok az istentiszteletre, míg az utca másik oldalán tolong-

nak a hívek a templomba. Vajjon akad-e mása ezen kuriózus templomnak még valahol a világon?!

— **Minisztrációs könyv.** Tizedik bővített kiadás. Most jelent meg. Szerkesztette: Bontz József taranyi plébános. E kiadás egyesíti magában mindazon előnyöket, hogy a latin szöveg magyar betűkkel van írva, a minisztráló fiú tenendőről bő magyarázatot ad, e mellett a legolcsóbb kiadás, ára 6 fillér. Megrendelhető: Nádaí I. könyvkereskedésben. Keszthelyen. Ajánljuk a hitoktató és tanító urak figyelmébe.

Kritikák.

Tömeges államosítások Csikban.

Csikban jobb elemi iskolák vannak, mint bárhol az országban.

Bármelyik községbe bemegy az ember, szép nagy köépület az iskola. S ez nem csak ma van így; így volt tavaly is. Tíz év előtt is. Ötven év előtt is.

Az ország tanítóinak legnagyobb része, de kivált a Dunántúl olyan állapotban van, anyagilag is, erkölcsileg, hogy a hihetetlen és legtöbbször komikusan keserves állapotokról nem is könyvet, de könyvtart lehetne írni.

Balló tanfelügyelő úr ezeket nem ismeri, mert még nem volt ez ideig „tanulmányúton.”

A nemzetiségi, különösen oláh iskolák elmaradottságáról olvasott eleget. Ezekhez képest akarja a csiki iskolákat bárói rangra emelni. Pedig bárók azok még a dunántúli, sőt a Budapest körüli magyar iskolákkal szemben is. Megállják a sarat a tiszamenti s felsődunamenti elemi iskolákkal is.

Egyetlen bajuk az csiki iskoláknak, hogy a tankötelesek a nép szegénysége és jóravalósága miatt, vagy keveset, vagy egyáltalában nem járnak iskolába.

Jóravalósága miatt?

Igen, mert Csikban nem szokatlan dolog még az sem, hogy 4 (azaz: négy) éves gyermek szántásnál vezeti az ökröt. A 6—12 évesek való, ha szép az ős, novemberig is az erdőn „hálogat” a „marhákkal.”

És nem törődik egyébbel, ha a faluban van is, csak a „marhákkal.” Ott mehet a bíró, a tanító, a tanfelügyelő, a szolgabíró... neki csak a marha, a marha! Az a minden.

Lehet szépen, ahogy a segédtanfelügyelő teszi, lehet kevésbé szépen, ahogyan Balló úr teszi.

A marha, a marha! Neki az az alfa és az omega.

A szegénység akkor is szegénység tekintetes uram, ha szépen bálnak vele, s akkor is, ha durván. A szegénység akkor is szegénység, ha 12 községi bírót felfüggesztet bírságpénzeknek semmi vagyonból való benem hajtásáért s akkor is, ha az épület homlokára a róm. kath. helyébe állami jó.

Úgy-e, hiába való volt, hogy hivatalbalepésekör összevezett összes tanítóival, úgy-e hiabavaló, hogy azóta összevezett az összes papokkal, úgy-e hiabavaló, hogy 12 embert, ki eddig tiszteletben állt faluja előtt, megalázott, azért mert szegény emberek feje alól, ártatlan gyermekek sokaságának fejé alól nem húzták ki a párnát — a marha elv miatt, úgy-e hiába való, hogy önnel már a vármegyén is legszivesebben csak hivatalból érintkeznek a tisztviselők?

De ez nem minden. Ön — ha igaz a fáma — még a tanítóit is a falukban spiclikkel leseti, vajjon egy-egy temetés s más efféle „nem ko-

moly dolog" miatt, felőrával nem helyezi-e át óráit? sőt — ha még igazabb a fáma — saját maga is beáll spiclinek olyan dolgokban, amikhez nem a hivatalának, csak a jó természetének van köze.

Ha államivá drákonizálja az összes katholicus iskolákat, ha minden nyáron olyan gombaszüretet rendez is, mint az idén, akkor is szegény a nép.

A különbség csak az lesz, hogy eddig a kath. iskolából hiányzottak a tankötelesek, ezután az államból fognak hiányozni.

A tanfelügyelő úr először kath. gimnáziumi tanár volt otthon Csikban. Akkor azt hitte, hogy pályát tévesztett, elment államihoz. Később házassága miatt ismét kath. gimnáziumhoz jött. Akkor ismét megérezte pályatévesztését. Az államhoz ment. Tanfelügyelő lett. Most felesége meghalván megházasodott Bekésből s oda akar menni.

Hátha most nem tévesztene pályát?

Ám mi nem mondjuk, hogy — álló mars! Még viheti többre is. Áldozhat a kultúra és az állameszme oltárán Alsókubinban! vagy akár egész Felső-Magyarországon! ha valami hivatalos alsósban a kártya úgy keverődik.

Isten kezében van. Vagy nincs?

Hunor.

TAN- ÉS NEVELÉSÜGY.

A tanítói lakás mellékhelyiségeiről.

Az 1907. évi XXVII. t. c. §. 2-ának 4. bekezdése a tanítói lakásról azt mondja: „Minden rendes tanítót a fizetésén kívül még természetbeni tisztas lakás (legalább két padolt szoba, konyha, kamra és a legszükségesebb mellékhelyiségek), továbbá legalább egy negyedholdnyi kert, vagy kertnek nem léte esetében ennek ellenértéke gyanánt 20 K. készpénz illet meg...“ Ez a törvény áll természetesen a róm. kath. iskoláinkra is.

Hogy miket kell a tanítói lakás „mellékhelyiségei“ alatt érteni, arról nézve egy legújabb miniszteri döntvényt közlik lelkészársaink mint iskolászeki elnököknek mihez tartás és irányítás végett.

„A nm. vallás- és közokt. miniszteriumnak Szatmár vármegye közg. bizottságához intézett 30,295—1909. sz. rendelete. — A bizottság mult évi jul. 10-én 1890. sz. alatt hozott azon határozatát, mellyel a szinfalusi róm. kath. hitközséget, mint iskolafentartót, arra kötelezte, hogy Müller János ottani tanító részére a tanítói lakás mellékhelyiségei címén pinéct, kamarát, sertésólat és faszint készíttessen, Erni János iskolászeki elnök főlebbezése folytán felülvizsgálat alá vettem és azt megváltoztatom s a fent jelzett iskolafentartót arra kötelezem, hogy a szobán levő tanítói lakáshoz fa- és teli termények elhelyezésére alkalmas mellékhelyiségeket létesítsen. Megváltoztatandó volt a bizottság fentjelzett határozata, mert a tanítói lakás mellékhelyiségeinek létesítése kérdésének első sorban a szerint kell igazodnia, mily mellékhelyiségekre lehet általában igénye és hogy általában milyen szükségletei vannak a tanítónak. Minthogy minden tanítónak fára van szüksége, föltétlen igénye van oly mellékhelyiségre, melyben a fát telire elhelyezheti. Ennélfogva követelheti a tanító egy faszint. Minthogy továbbá minden tanító háztartása megkívánja, hogy a szükséges termények telire beszereztesse, igényelhet olyan mellékhelyiséget, hová terményeit elhelyezheti. De semmi esetre sem követelheti a tanító azt, hogy

az iskolafentartó öt istállóval és sertésóllal ellátva, mivel gazdaságot nem kell okvetlenül vezetnie s ha a tanító ezt mégis akarja, létesítheti a szükséges helyiségeket saját költségén. Áll ez annál inkább, mert az e célra szolgáló építmények rendszeren könnyen lebonthatók s így semmi sem állja útját annak, hogy azokat a tanító akkor, amidőn azok hasznát már nem veheti, értékesíthesse.“

Azt hiszem azonban, hogy ezen döntvény csak oly tanítóra hozható, kiknek csak készpénzfizetése van; de ha képét és terményeket kap, akkor méltánytalanság lenne egy ilyen tanítónak legalább disznóhizálás végett egy istállócskát nem építtetni. De, hogy a miniszterium „semmiesetre“ sem tartja kötelezhetőnek az iskolafentartót disznóistálló készítésére, ez csak onnan származhatik, mert feltételezi, hogyha a tanító kérdemlő magatartásával, az iskolafentartó méltányosságból is fog önként készíttetni; de ha nem érdemli meg összeférhetlen természetével, akkor maga a miniszter ad ezen döntvényével fegyvert az iskolafentartónak, hogy a méltányosság megvonásával büntethesse a tanító illetlen magatartását.

Sapientia sat.

Tözsér.

A „Csiki róm. kath. tanítóegyesület“ közgyűlése.

A „Csiki róm. kath. tanítóegyesület“ idei közgyűléset szept. hó 21-én tartotta meg Csikszerebában a megyeház nagyertermében. Jelen voltak: Hajnó Ignác orsz. képviselő, dr. Balló István tanfelügyelő, Bálint Lajos és Hosszú Ferenc esperesek vezetésével a két kerületnek valamennyi papja, a tanítóképző tanári kara, a tanítók s tanítónők.

A gyűlést megelőzőleg a megjelentek szentmisét hallgattak, amelyet Szigeti Gyula csikszerebadi plébános mondott. A gyűlést Zsögön Zoltán elnök d. e. 10 órakor nyitotta meg, aki versben irt megnyitójában a szülőknél és tanítóknál fontos utbaigazításokat ad a nevelés kérdésében.

Az elnöki jelentések tudomásul vétele s a mult évi kgy. jegyzőkönyvnek hitelesítése után elnök indítványára a kgy. hódolattal üdvözlő kegyelmes főpásztorát, valamint a vallás- és közoktatásügyi minisztert.

Ezután Kömény Gyula tanító tartotta meg szabad előadását a kirándulások szívképző hatásáról. A jegyzői jelentés az egyesület egy évi működését ismerteti. A pénztárnok számadásait a kgy. rendben találta s neki a felmentvényt megadta. Erre Péter Sándor várdotfalvi tanító tartotta meg szabadelőadását a népszerű földmérésről.

Több kisebb ügy elintézése után a tisztújításra kerülve a sor, az elnöklést Koncz István alesperes vette át mint korélnök. Mivel Szabó István képezdei tanár azt indítványozta, hogy vérbeli tanítót válasszanak elnöknek, a kgy. Koncz István esperes elnöklete alatt Todor István és Ferenc József tagokból álló szavazatszedő bizottságot küld ki. A szavazás megtörténvén, kitünt, hogy elnökké az egyesület újból Zsögön Zoltánt választotta meg, aki a leadott 67 szavazatból 57-et kapott. Jegyző egyhangul Buzás János, pénztárnok pedig Ambrus Ferenc lett. A választmányi tagok is a régiek maradtak. A kgy. az elnök záró szavai után véget ért. Kgy. után a Vigadóban bankett volt, amelyen több felkőszöntő is elhangzott.

Szerkesztői üzenetek.

K. G. Verespatak. Megjött — alkalomadtán.

Zajzóni. Leadtam a munkaterembe, ott kefélük, simítják, kivesszik a méregfogait; majd meglátja, mily kedves lesz . . .

Koronagyűlés; multkor már fölöztem röviden, ily dolognál fő a gyorsaság; papirkosárba került.

H. A. dr. Mután már az egész világot bejárta ez esemény, mi ezt nem adhatjuk be, mint „újságot.“

K. Kolozsvár. Kopogtasson be hozzánk bőséges esemével s akkor minden meg lesz bocsájta, mert így türhetetlen az állapot.

Sz. Székelyudvarhely. Ha ön azt hiszi, hogy kitüntető állásnak megfelel, akkor — téved.

B. Fogaras. Eddig még a hallgatásért sehol sem fizettek, ugyebár?

P á l y á z a t.

— A dítrói (Csik-m.) róm. kath. segédkantori állásra pályázatot hirdetünk. J ö v e d e l e m: különféle címen 816 korona és 80 korona laktér. K ö t e l e s s é g: az összes egyházi teendőket — kántor akadályoztatása esetén — önállóan is végezni, vásár- és ünnepnapokon úgy, mint hétköznapokon a kántorral felváltva az egyházi funkciókat teljesíteni, szentolvasót mondani, a sekrestyében az öltözködésnél s a templomi szolgálathoz segédkezni; a közp. I. H. oszt.-ban az éneket tanítani és iskolászeki elnök felhívására helybeli tanítókat szükség szerint díj nélkül helyettesíteni. Kántortanítói oklevéllel bíró és személyesen jelentkező pályázók előnyben részesülnek. Pályázatok egyháztanács címén o k t ó b e r 17-i g beküldendők.

Barabás Rajmond,

egyházt. jegyző.

Takó János,

főesperes, elnök.

Kitüntetve az 1907. évi Pécsei országos kiállítás alkalmával.

:: az Országos Iparegyesületi nagy ezüstéremmel. ::

Alapítattott: 1873 Telefonszám: 424.

KRISZTIAN JÓZSEF és FIA

mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz- és faklya raktára a pécsi Székesegyház viasz- gyertya szállítója, PÉCSETT. ✂ ✂

Főüzlet:

Fióküzlet:

SZIGETIORSZÁG-ÚT 3. SZ. JÓKAI-TÉR 9. SZ.

Ajánljuk a főtisztelendő papságnak füstmentes, szagmentes és nem csepőgő valódi méhviaszgyertyáit.

ALAPÍTOTT 1848-BAN.

ALAPÍTOTT 1848-BAN.

Melczer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-
lomi gyertyáit minden kívánt
nagyságban viaszból, stearin-
ból és ceresinből.

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -
szertartása s minden más egy-
házi hivatalos nyomtatványok
nagy készletben kaphatók:

Papp György

könyvnyomdájában

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. . .

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

**saját találmányú cs. és kir. sza-
badalmazott harangjait**, melyekkel
igen tetemes súly és armegtakarítás érték el-
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyu
harang hangja egy más regibb szerkezetű 460
kg. harang hangjával egyenlő.

**A legújabb ingó rendszerű for-
gatható vasharang felszerelést**, melyek,
a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könnyed,
hogy egy gyermek is több harangot
huzhat egyszerre.

Regi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-
ható vasszerelésre való átalakítását. — repedt haran-
goknak újraváló ontését vagy csekély felülízetés
mellett való becsérelését.

Tuzmentes es szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot es költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb
szabású, minőségű es finoman kidolgozott **re-
verendák es címádák, papi civil öltönyök**
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák:** casulák, pluvialék, velumok, bal-
dachinmok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók,
karingek, álbák, kehelyruhák stb. készítettnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat, mint ár es minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón es jól
eszközölteknek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek —